تأثیر فعالیتهای زبان آموزی بر رشد زبان گفتاری کودکان ۶ – ۵ ساله در مراکز پیش‌دبستانی خصوصی شهرستان لنگرود

نیوشا باقری[۱]
دکتر عفت عباسی[۲]
دکتر مسعود گرامی‌پور[۳]

چکیده

این پژوهش به منظور بررسی تأثیر فعالیتهای زبان آموزی بر رشد زبان گفتاری کودکان ۶-۵ ساله در مراکز پیش دبستانی خصوصی شهرستان لنگرود انجام شده است. روش پژوهش، شبه آزمایشی با طرح پیش‌آزمون - پس‌آزمون با گروه کنترل است. جامعه آماری این پژوهش، کلیه کودکان ۶ – ۵ ساله مراکز پیش دبستانی شهرستان لنگرود است که از میان آنها ۶۰ نفر(۳۰ نفر گروه آزمایش و ۳۰ نفر گروه گواه) به روش نمونه‌گیری تصادفی چند مرحله‌ای به عنوان نمونه آماری انتخاب شدند. فعالیتهای زبان آموزی به مدت ۱۸ جلسه یک ساعته، از سوی محقق به گروه آزمایش ارائه شد. ابزار مورد نظر در این پژوهش آزمون رشد زبان Told – p3 است که شامل واژگان تصویری، واژگان شفاهی، واژگان ربطی، درک دستوری، تکمیل دستوری، تقلید جمله، مهارت نحو، مهارت معناشناسی، مهارت گوش دادن، صحبت کردن و سازماندهی بود. برای تجزیه و تحلیل اطلاعات، در بخش آمار توصیفی از میانگین، انحراف استاندارد و فراوانی و در بخش آمار استنباطی از تحلیل واریانس چند متغیره (MANOVA) استفاده شده است. در پژوهش حاضر علاوه بر پرداختن به فعالیتهای شعر، قصه، بازی، نمایش خلاق، بحث و گفتگو، به همزمانی آنها نیز توجه شده است. نتایج پژوهش نشان داده که افزایش مؤلفه‌های زبان گفتاری با بیش از ۹۹ درصد اطمینان تأثیری مثبت و معنادار بر رشد مهارت کلامی کودکان داشته است. اثربخشی بیشتر فعالیتها، براساس یافته‌های کمی پژوهش، گواه صحت این مدعاست.

کلید واژگان: فعالیت زبان آموزی، رشد زبان گفتاری، کودکان پیش دبستانی

تاریخ دریافت: ۹۴/۱۱/۱ تاریخ پذیرش: ۹۵/۸/۲۶

۱. کارشناس ارشد برنامه ریزی درسی، دانشگاه خوارزمی، تهران (نویسنده مسئول) Nbagheri_2012@yahoo.com
۲. استادیار گروه مطالعات برنامه درسی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه خوارزمی، تهران effatabbasi@gmail.com
۳. استادیار گروه مطالعات برنامه درسی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه خوارزمی، تهران mgramipour@yahoo.com

[Downloaded from qjfr.ir on 2026-09-06]
[DOR: 20.1001.1.26766728.1395.13.2.4.0]

مقدمه

دوران کودکی به ویژه سنین پیش‌دبستانی، دورهٔ طلایی زبان‌آموزی است (وهاب، شهیم، جعفری و اوریادی زنجانی،۱۳۹۱). زبان‌آموزی یکی از مهم‌ترین زمینه‌های یادگیری در آموزش کودکان خردسال است. هرچند در یادگیریهای رسمی بیشتر به خواندن توجه می‌شود اما سایر جنبه‌های زبان‌آموزی مانند گوش دادن و صحبت کردن نیز به همان نسبت اهمیت دارند و پایه‌های خواندن را پی‌ریزی می‌کنند. کودکان ازلحاظ رشد زبان باهم تفاوت دارند. گروهی از آنها زودتر و گروهی دیرتر حرف زدن را یاد می گیرند(نجف آباد وردی،۱۳۶۴). یکی از مشکلاتی که در رشد زبانی کودکان پیش دبستانی وجود دارد این است که تأخیر زبانی کودکان این سنین با ضعف در تواناییهای شناختی آنان در ارتباط است که ناشی از حضور محدود آنها در مکالمه‌ها و فرصتهای کم در بهره‌گیری زبانی در خانه و مراکز پیش‌دبستانی است (سبزه،۱۳۸۵) که عواملی مانند خجالت، کم داشتن لغت، به کار بردن عبارات ناقص، تعامل کم کودک با اطرافیان یا موارد دیگر بر آن دامن می‌زند. در چنین مواقعی نحوه برخورد با کودک بسیار مهم است. مربی باید ابتدا به سخنان کودک گوش دهد و عادت کودک را عوض کند که ماحصل آن برطرف شدن اضطرابها و نگرانیهای کودک است (مظفری،۱۳۸۶).

داکرل و لیدنسی[1] (۱۹۹۸) در پژوهش خود اذعان کردند کودکانی که نتوانستند مشکلات زبانی و گفتاری خود را در دوره پیش‌دبستان مرتفع نمایند، در استفاده از برنامه‌های رسمی آموزش و پرورش صدمه دیدند، چراکه بیشتر برنامه‌های آموزشی متضمن استفاده از زبان است (مفیدی و سبزه، ۱۳۸۷). مشکلات زبانی کودکان پیش‌دبستانی منجر به مشکلات خواندن آنها در دبستان می‌شود، زیرا خواندن به نظام زبان مربوط می‌شود و هر دو مورد یاد شده به تفکر وابسته اند(مک شین و داکرل،۱۳۷۶).

با توجه به اینکه دورهٔ کودکی، حساس‌ترین دوره برای رشد زبان به شمار می آید، تأثیر فعالیتهای پیش دبستانی بر رشد مهارتهای زبانی کودکان بیش از هر متغیر دیگری توجه پژوهشگران و متخصصان حوزهٔ تعلیم وتربیت را به خود جلب نموده است. چنان که از نظر گالیندو[2] (۲۰۱۰) نیز توانش زبانی دورهٔ پیش دبستانی کودکان رابطه ای تنگاتنگ با موفقیت تحصیلی آنان دارد. یافته‌های مطالعات متعدد بر این ادعا صحه گذاشته اند کودکانی که از فعالیتهای پیش دبستان

1. Dockrell & Lindsay
2. Galindo

[Downloaded from qjfr.ir on 2026-09-06]
[DOR: 20.1001.1.26766728.1395.13.2.4.0]

برخوردار می شوند، بعدها از لحاظ مهارتهای مختلف زبان شفاهی قوی تر خواهند بود (کاری [1]، ۲۰۰۱؛ مفیدی،۱۳۷۲) و از لحاظ رفتاری عملکردی مطلوب‌تر نسبت به همسالان خود خواهند داشت. جالب اینکه رفتار مطلوب این کودکان و تسلط آنها بر مهارتهای زبانی بر رفتار همکلاسیها و همچنین بر رشد مهارتهای زبانی کودکانی که با آنها تعامل دارند تأثیر مثبت می گذارد (لاوی، سیلوا و واین هارت [2]، ۲۰۰۹). برای درست اندیشیدن باید زبان آموخت، برای خوب سخن گفتن و خوب خواندن باید درست گوش داد، برای خوب نوشتن نیز باید خوب خواند و لازمهٔ پیشرفت در هر کدام از ارکان چهارگانه مهارتهای زبانی توجه داشتن به برنامه‌ها و فعالیتهای زبان‌آموزی است (نوروزی، ۱۳۸۸).

در پژوهش حاضر از میان فعالیتهای زبان آموزی مقطع پیش دبستانی تأثیر همزمان پنج فعالیت (بازی، نمایش خلاق، شعر، قصه و بحث و گفتگو)، به شیوه‌ای متمایز از اجرای فعالیتهای مرسوم مراکز پیش دبستانی شهرستان لنگرود، مورد بررسی و اجرا قرار گرفت. قصه و داستان‌گویی مهارت گوش دادن کودک را تقویت می‌کند و پس از پایان قصه منجر به پرسش و پاسخ، بحث و گفتگو و رشد مهارت کلامی کودک می‌گردد(پرکار،۱۳۸۲). قصه در واحد کار پیش دبستان ضمن آنکه خلاقیت کودکان را پرورش می‌دهد سبب گسترش گنجینه واژگان آنها می‌شود و مجموعه ای از نکات علمی، اخلاقی، اجتماعی را به طور غیرمستقیم و جذاب به آنان ارائه می‌کند(وکیلیان،۱۳۸۱). دانان [3] (۲۰۰۴) معتقد است به کارگیری فعالیتهای سمعی و بصری که با شرح تصاویر همراه است ابزار بسیار قوی آموزشی به شمار می آید، زیرا به بهبود مهارتهای گوش دادن و درک زبان آموزان می انجامد. استفاده از فلش کارتهای داستان که مناسب سنین پایین است به زبان آموزان در آشنایی بیشتر آنان با واژگان کمک می‌کند و تأثیری قابل توجه بر قدرت بیان و درک کلمات زبان آموزان می‌گذارد(موسوی و غلامی، ۲۰۱۴). ار [4] و همکارانش (۲۰۱۳)، در پژوهشی تحت عنوان «شناسایی رابطه میان رشد مهارت زبانی کودکان با خودکارآمدی والدین در داستان خوانی»، که روی کودکان پیش‌دبستانهای خصوصی انجام دادند، برای سنجش رشد زبان کودکان از فهرست مقیاسی که شامل مهارت کلامی- شفاهی و عاطفی بود، بهره گرفتند. نتایج پژوهش نشان داد که میان خودکارآمدی والدین در خواندن داستان و رشد مهارت زبانی کودکان تفاوت معنادار وجود ندارد.

1. Currie
2. Lavy, Silva & Weinhardt
3. Danan
4. Er

[Downloaded from qjfr.ir on 2026-09-06]
[DOR: 20.1001.1.26766728.1395.13.2.4.0]

شعر و سرود سبب ایجاد بینش مثبت نسبت به زبان می‌شود(زندی،۱۳۸۳). خواندن شعر و سرود منجر به رشد مهارت کلامی کودک می‌شود(مجیب و همکاران،۱۳۹۱). نمایش، ابزاری چند حسی است که مهارتهای اندیشیدن، گوش کردن و صحبت کردن را با هم ترکیب می‌کند و نیز در درک کودکان از مفاهیم گوناگون، تجربه‌های به یادماندنی خلاق و کمک به حل مسائل و مشکلات موثر می باشد(تامسون و ایوانز[1]، ۲۰۰۵). به گفته گاردنر[2]،کودکان زمانی بهتر یاد می‌گیرند که به طور فعال، در یادگیری درگیر شوند. نمایش خلاق، ابزاری قدرتمند در ایجاد یک یادگیری پویاست(هونسل[3]،۲۰۰۸). اربای و دوگلو[4] (۲۰۱۰) در پژوهشی اثربخشی آموزش نمایش خلاق درآموزش مهارتهای ارتباطات اجتماعی دانش آموزان پیش دبستان را مورد سنجش قرار دادند. این پژوهش، به منظور بررسی تأثیر نمایش خلاق بر تدریس مهارتهای ارتباط اجتماعی، سلام واحوال پرسی کردن، و شروع یک گفتگو در میان دانش آموزان ناتوان پیش دبستانی بوده است. اطلاعات به دست آمده از پس‌آزمون و نتایج آزمون ویلکاکسون، نشان دهنده تأثیر نمایش خلاق بر مهارتهای ارتباطی آنهاست. جعفری(۱۳۸۹) در مطالعه ای تحت عنوان «بررسی چگونگی تأثیر نمایش خلاق بر رفتار کودکان پیش‌دبستانی » با روش تحقیق کیفی، نشان داد که نمایش خلاق به دلیل قرار گرفتن کودک در موقعیت ایفای نقش بیشترین تأثیر را بر تغییرات رفتاری او می‌گذارد و در مقایسه با سایر سرگرمیها برای کودک از فواید ثانویه دیگری همچون خلاقیت و زبان‌آموزی برخوردار است.

فعالیت بحث و گفتگو شرایطی را برای نوآموز فراهم می‌کند تا ایده‌هایش را به نمایش درآورد. این روش به منظور ایجاد فرصتهایی برای مشارکت بیشتر کودکان و شیوه‌ای برای ابراز ایده های آنهاست(عصاره و همکاران،۱۳۹۱). تا زمانی که واحد کار پیش دبستان ادامه می‌یابد، بحث و گفتگو جزء جدایی ناپذیر آن است. معمولاً محتوای بحث و گفتگو، کل مطالبی است که انتظار می رود کودکان در پایان واحد کار، با توجه به هدفها به آنها دست یابند و بتوانند با زبانی کودکانه به آنها پاسخ دهند (وکیلیان،۱۳۸۱).

شاهسواری (۱۳۹۴)، در پژوهشی تحت عنوان «نقش رسانه، تعاملات یادگیرندگان باهم، محیط بر رشد زبان کودکان» با روش نمونه‌گیری خوشه ای و بهره‌گیری از ابزار آزمون رشد زبان و مقیاس نظام درجه‌بندی مهارتهای اجتماعی، که شامل دو فرم والدین و معلم بود، به این نتیجه

1. Thompson & Evans
2. Gardner
3. Honsel
4. Erbay & Dogru

[Downloaded from qjfr.ir on 2026-09-06]
[DOR: 20.1001.1.26766728.1395.13.2.4.0]

دست یافت که رشد زبانی کودک با رشد مهارتهای اجتماعی افزایش می‌یابد. همچنین در زمینهٔ ضعیف بودن این رابطه از دیدگاه والدین می‌توان به عدم پویایی آن و شرایط متفاوت محیط آموزشی و خانهٔ کودکان اشاره نمود. در تحقیقی که از سوی دیکنسون و تابورز[1] (۲۰۰۱) درمورد کودکان پیش دبستانی انجام گرفت به این نتیجه دست یافتند که تعامل کودکان با مربی، بحث و گفتگو، بازی کردن کودکان با یکدیگر و کتاب خوانی مربی، عاملی مهم در رشد زبانی آنان است.

بازی فعالیتی است که با میل و اختیار بدون تأکید بر نتیجهٔ نهایی آن دنبال می‌شود و طبیعی‌ترین راه برای بیان کودک و مناسب‌ترین وسیله برای برقراری ارتباط با کودکانی است که قادر به بیان خواسته‌های خود نیستند. در بازی صحبت کردن و بحث و گفتگو انجام می‌گیرد که این کار سبب افزایش گنجینه واژگان کودکان می‌گردد (بازرسان سلطنتی انگلیس، ۱۳۷۵). ازطریق بازی بخشی از مفاهیم آموزشی به طور غیرمستقیم به کودک آموخته می‌شوند که در رشد جنبه‌های گوناگون کودک تأثیرگذارند(وکیلیان،۱۳۸۱). سعادت امینی (۱۳۸۸) در پژوهشی تحت عنوان «تأثیر بازی آموزشی بر زبان‌آموزی کودکان پیش‌دبستانی شهرستان طبس»، با روش آزمایشی و روش نمونه‌گیری خوشه‌ای تصادفی به این نتیجه دست یافت که بین میزان زبان‌آموزی پسران پیش‌دبستانی که در بازی آموزشی شرکت داشتند در مقایسه با پسرانی که شرکت نداشتند تفاوت معنادار وجود دارد. مظفری (۱۳۸۶) در پژوهشی دیگر با عنوان «تأثیر بازیهای آموزشی بر زبان‌آموزی کودکان پیش‌دبستانی شهرستان روانسر در سال ۸۶-۸۵»، با روش آزمایشی و روش نمونه‌گیری خوشه‌ای تصادفی به این نتایج دست یافت: الف) بین زبان‌آموزی کودکان که بازی اسم و میوه و رنگها را تجربه کرده اند با کودکانی که آموزش ندیده‌اند، تفاوت معنادار وجود دارد. ب) بین زبان‌آموزی پسران پیش‌دبستانی که در بازی‌ها شرکت داشتند با گروهی که در بازیها شرکت نداشتند، تفاوت معنادار وجود دارد.

برخی از پژوهشها بیانگر ارتباط، تأثیر و جایگاه فعالیتهای فوق(شعر، قصه، نمایش خلاق و...) با مهارتهای زبانی هستند. براساس یافته‌های پروژه تحقیقاتی کارولینا، کودکانی که درگیر فعالیتهای زبانی پیش دبستانی شده بودند در آزمونهای موفقیت تحصیلی (به ویژه خواندن) نمرهٔ بالاتر دریافت کردند و کاهش نمرهٔ کمتر نیز در زمینه آموزش مدرسه‌ای داشتند (کاری،۲۰۰۱). در تحقیقی که اکانر و استاگنیتی(۲۰۱۱)[2] روی کودکان ۵ تا ۸ ساله انجام دادند، دریافتند مهارتهای

1. Dickinson & Tabors
2. O'Connor & Stagnitti

[Downloaded from qjfr.ir on 2026-09-06]
[DOR: 20.1001.1.26766728.1395.13.2.4.0]

اجتماعی که کودکان هنگام بازی کسب می‌کنند سبب بهبود مهارتهای زبانی آنها می‌شود. سبزه (۱۳۸۵)، در مطالعه ای تحت عنوان «تأثیر فعالیتهای زبان‌آموزی دوره پیش‌دبستان بر رشد زبان گفتاری دانش آموزان پایه اول ابتدایی» به روش نمونه‌گیری تصادفی چند مرحله‌ای، صد نفر از دانش آموزان را به‌عنوان نمونه انتخاب کرد (۵۰ نفر دوره پیش‌دبستان را گذرانده و ۵۰ نفر نگذرانده بودند). نتایج نشان داد: الف)رشد زبان گفتاری که شامل مهارتهای واژگان دستوری است در دانش آموزان پایه اول ابتدایی که پیش‌دبستان را گذرانده‌اند از دانش آموزان هم‌پایه خود که نگذرانده‌اند بیشتر است. ب) تفاوتی معنادار میان دختران و پسران ازلحاظ رشد زبان گفتاری مشاهده نشد. آنچه را که زبان آموزان در یادگیری زبان به آن نیاز دارند و باید یاد بگیرند، فعالیت زبان‌آموزی گویند. این فعالیتها در برنامه درسی زبان‌آموزی پیش‌دبستان عبارت است از: قصه، بازی، دیدن فیلم، گفتگو، تصویرخوانی و صحبت کردن درباره آن، فعالیت و صحبت کردن کودک درباره شنیده‌ها و دیده‌ها (عصاره و همکاران،۱۳۹۱). این فعالیتها در جهت افزایش گنجینه واژگان فارسی کودک و بیان مفاهیم در قالب کلمات است(مجیب و همکاران،۱۳۹۱). توانایی کودکان در برقراری ارتباط با جهان پیرامون خود، دریافت اطلاعات، فهم و بیان عقاید همه بر پایهٔ مهارت زبان گفتاری کودک استوار است. این مهارت شامل مفاهیمی همچون خواندن، نوشتن، گوش دادن و صحبت کردن است که کودکان با به کارگیری هرکدام از این فعالیتهای زبان‌آموزی، عقایدشان را تدوین می‌کنند و به دیگران پاسخ می‌دهند. هرکدام از این فعالیتها شامل مفاهیم و مهارتهای ویژه‌ای هستند که کلید موفقیت در یادگیری مفاهیم جدید را در اختیار کودک قرار می‌دهند. تأثیر سازنده مهارت زبان‌آموزی به حدی است که امروزه از آن به‌عنوان یکی از عناصر اساسی در تعلیم و تربیت یاد می‌کنند(کاکیا،۱۳۸۸).

آموزش همزمان فعالیتهای زبان آموزی در مقطع پیش دبستانی ضروری است و تأثیر بسیار بر مهارتهای واژگانی و دستوری کودکان می‌گذارد زیرا صاحب نظران بر این باورند که آموزش همزمان فعالیتهای زبان آموزی در افزایش گنجینه واژگان و ایجاد مفاهیم اساسی در قدرت بیان کودکان نقش دارد. کسب این فضیلت یعنی فصاحت نسبی در کلام و به کارگیری سریع مجموعه ای وسیع از واژگان، کودکان را به هنگام ورود به دبستان نسبت به همکلاسیهایشان که از این توانایی برخوردار نیستند در مقامی ممتاز قرار می‌دهد(کریمیاه،۱۳۸۷). بنابراین می‌توان چنین نتیجه گرفت که هرچه محرکهای شنیداری، صحبت کردن، جوّ مباحثه و گفتگو با بزرگترها بیشتر فراهم شود، گفتار کودکان غنی‌تر می‌شود و مهارتهای زبانی بیشتری را کسب می‌کنند و گنجینه

[Downloaded from qjfr.ir on 2026-09-06]
[DOR: 20.1001.1.26766728.1395.13.2.4.0]

مفاهیم و واژگان وسیع تری خواهند داشت (وهاب و همکاران،۱۳۹۱). امروزه ثابت شده است که آمادگی در این مقطع منجر به رشد کلی و همه جانبه کودک می‌شود تا کودک با اشیا و مکانهای متنوع روبه رو شود و کسب تجربه کند و در نتیجه استعدادهای او پرورش یابد (کول،۱۳۹۰).

نظریات گوناگونی وجود دارد که همگی به چگونگی یادگیری و اکتساب زبان اشاره دارد. از جمله این نظریات می‌توان به نظریه اسکینر[1] اشاره کرد. اسکینر، یکی از روان شناسان رفتارگرا، دربارهٔ زبان آموزی کودکان تحقیقات بسیار انجام داده است. او معتقد است تنها شرط لازم و کافی برای توجیه مسئلهٔ یادگیری زبان، مشاهدهٔ منظم رویدادهای جهان بیرون است که کودک را به تولید صداهای خاص وامی دارد(شعاری‌نژاد، ۱۳۷۸). اسکینر عوامل محیطی، پاداشها، تقویتها، مشاهده و سرمشق گیری را در رشد زبان مؤثر می‌داند(کارول[2]،۲۰۰۷). نظریه‌پرداز دیگری چون چامسکی[3] معتقد است که کودک توانایی زبانی ارثی خاصی را به عنوان بخشی از ذهن خود داراست که این امر منجربه توانمندی کودک به هنگام کاربرد زبان می شود (مشکوه الدینی، ۱۳۸۰). بنابراین کودک هنگام یادگیری زبان به طورطبیعی به یک سلسله اصول همگانی واقف است و نیازی به یادگیری مجدد آنها ندارد و کافی است پارامترهای مربوط به زبان مورد نظر را بیاموزد(زندی،۱۳۸۳).

نظریه ای دیگر در زمینهٔ زبان آموزی مربوط به ژان پیاژه[4] می باشد. به عقیدهٔ او نیز کودک زبان را از طریق جذب و انطباق یاد می‌گیرد و رشد زبان بستگی به رشد تفکر و شناخت کودک از جهان دارد (برک،۱۳۸۶). هریک از این نظریه‌ها جنبه‌های مهمی از یادگیری زبان را مورد توجه قرار داده اند. داده‌های نظری اظهار می‌دارند که رشد زبان و عملکردهای ارتباطی و اجتماعی کودک که ارتباط دو طرفه ای با یکدیگر دارند، نقشی کلیدی در روند رشد کودک ایفا می‌کنند (گالاگر[5]،۱۹۹۳). باتوجه به جایگاه اساسی فعالیتهای قصه، شعر و سرود، بازی، نمایش خلاق، بحث و گفتگو در زبان آموزی و نقش مهم و کلیدی دورهٔ پیش دبستان در آموزش و پرورش هر فرد به طور اعم و یادگیری مهارتهای زبانی به طور اخص، پژوهش حاضر تصمیم گرفت باتوجه به بافت سنی جامعهٔ پژوهش یاد شده، کم بودن پژوهشهای انجام شدهٔ ترکیبی- همزمان و با دامنهٔ گسترده در مورد فعالیتهای یاد شده در ایران و نیز کاربرد فراوان فعالیتهای فوق در محیطهای پیش دبستان، دست به اقدام بزند و به انجام این پژوهش بپردازد تا از این رهگذر زمینه ای فراهم شود

1. Skinner
2. Carroll
3. Chomsky
4. Piaget
5. Gallagher

[Downloaded from qjfr.ir on 2026-09-06]

[DOR: 20.1001.1.26766728.1395.13.2.4.0]

که پژوهشهای انجام گرفته در این حیطه توسعه و گسترش یابند و ضمن تکمیل یافته‌های نظری، یافته‌های کاربردی در بافت آموزش و یادگیری زبان آموزی ارائه شود.

همچنین با توجه به جوان بودن جمعیت کشور ما (ایران) و تأثیر نافذ دورهٔ پیش دبستانی بر تحولهای بعدی آن و با عنایت به تأثیر آموزشهای این مقطع بر رشد روابط اجتماعی و کلامی به عنوان مهارت پیش نیاز تسلط بر یادگیری در مقاطع بالاتر تحصیلی، انجام پژوهشهای مناسب در این حیطه به منظور سنجش آثار آموزشهای این مقطع بر رشد مهارتهای گفتاری کودکان پیش دبستانی ضروری به نظر می‌رسد.

فرضیه‌های پژوهش

۱. فعالیتهای زبان‌آموزی پیش‌دبستانهای خصوصی بر رشد زبان گفتاری کودکان پیش‌دبستانی تأثیر مثبت و معناداری دارد.

۲. فعالیتهای زبان‌آموزی پیش‌دبستانهای خصوصی بر رشد مهارت معناشناسی کودکان پیش‌دبستانی تأثیر مثبت و معناداری دارد.

۳. فعالیتهای زبان‌آموزی پیش‌دبستانهای خصوصی بر رشد مهارت واژگان تصویری کودکان پیش‌دبستانی تأثیر مثبت و معناداری دارد.

۴. فعالیتهای زبان‌آموزی پیش‌دبستانهای خصوصی بر رشد واژگان ربطی کودکان پیش‌دبستانی تأثیر مثبت و معناداری دارد.

۵. فعالیتهای زبان‌آموزی پیش‌دبستانهای خصوصی بر رشد واژگان شفاهی کودکان پیش‌دبستانی تأثیر مثبت و معناداری دارد.

۶. فعالیتهای زبان‌آموزی پیش‌دبستانهای خصوصی بر رشد مهارت نحو کودکان پیش‌دبستانی تأثیر مثبت و معناداری دارد.

۷. فعالیتهای زبان‌آموزی پیش‌دبستانهای خصوصی بر رشد مهارت درک دستوری کودکان پیش‌دبستانی تأثیر مثبت و معناداری دارد.

۸. فعالیتهای زبان‌آموزی پیش‌دبستانهای خصوصی بر رشد مهارت تقلید جمله کودکان پیش‌دبستانی تأثیر مثبت و معناداری دارد.

۹. فعالیتهای زبان‌آموزی پیش‌دبستانهای خصوصی بر رشد مهارت تکمیل دستوری کودکان پیش‌دبستانی تأثیر مثبت و معناداری دارد.

[Downloaded from qjfr.ir on 2026-09-06]

[DOR: 20.1001.1.26766728.1395.13.2.4.0]

۱۰. فعالیتهای زبان‌آموزی پیش‌دبستانهای خصوصی بر مهارت گوش دادن کودکان پیش‌دبستانی تأثیر مثبت و معناداری دارد.

۱۱. فعالیتهای زبان‌آموزی پیش‌دبستانهای خصوصی بر مهارت سازمان‌دهی کودکان پیش‌دبستانی تأثیر مثبت و معناداری دارد.

۱۲. فعالیتهای زبان‌آموزی پیش‌دبستانهای خصوصی بر مهارت صحبت کردن کودکان پیش‌دبستانی تأثیر مثبت و معناداری دارد.

روش پژوهش

پژوهش حاضر، از نوع کمّی و روش آن، شبه آزمایشی است و نیز از طرح پیش‌آزمون – پس‌آزمون با گروه کنترل تصادفی استفاده شده است. این طرح به دلیل عدم توانایی در کنترل متغیرهای مهم و مزاحم در تحقیق، شبه آزمایشی نامیده می‌شود. در این پژوهش "فعالیتهای زبان‌آموزی" متغیر مستقل است زیرا به دست‌کاری آن پرداخته‌شده است تا تأثیرش بر رشد "زبان گفتاری" بررسی شود. زبان گفتاری متغیر وابسته است. در این پژوهش به منظور کنترل متغیرهای رقابت کننده با متغیر مستقل و اطمینان از اعتبار درونی تحقیق آزمایشی استفاده و گروههای مورد مطالعه طوری انتخاب شدند که از نظر متغیرهای سن، پایگاه اجتماعی و اقتصادی، امکانات و آموزش تا حدودی همگن باشند. همچنین برای کنترل تفاوتهای اولیه احتمالی روی هردو گروه آزمایش و کنترل پیش آزمون اجرا شد و در نهایت نمره تفاوت پیش آزمون و پس آزمون به عنوان نمره اختلاف در تحلیل واریانس چند متغیره تجزیه و تحلیل آماری شد. جامعه آماری در این تحقیق کلیه کودکان پیش‌دبستانی (۶–۵ ساله)، پیش‌دبستانهای خصوصی شهرستان لنگرود است و نمونه آماری، با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی چندمرحله‌ای، انتخاب شده است. به منظور نمونه‌گیری از نواحی گوناگون شهرستان لنگرود، یک ناحیه به روش تصادفی انتخاب و از میان مراکز پیش‌دبستانهای خصوصی این ناحیه دو مرکز به‌طور تصادفی انتخاب شده است. از هر مرکز یک کلاس پیش‌دبستانی (۶–۵ ساله) انتخاب شده که به‌طور تصادفی کودکان پیش‌دبستانی یکی از مراکز در گروه آزمایش و کلاس مرکز دیگر، در گروه کنترل، جای گرفته اند. حجم نمونه برای گروه آزمایش و گواه سی نفر در هر گروه است که بر اساس جدول کوهن انتخاب‌شده اند(۳۰ نفر آزمایش،۳۰ نفر کنترل). در این پژوهش گروه آزمایش عمل آموزش، یعنی فعالیتهای زبان‌آموزی را به مدت ۱۸ جلسه دریافت کردند. سپس، پس‌آزمون برای هر دو گروه اجرا شد. این آزمون با بهره‌گیری از کتاب آزمون رشد زبان، کتابچهٔ نمرات و کتاب تصاویر به‌صورت انفرادی از هر کودک

[Downloaded from qjfr.ir on 2026-09-06]

[DOR: 20.1001.1.26766728.1395.13.2.4.0]

به عمل آمد و با اجرای آن نمرات خام، معادلهای سنی، صدکها، نمرات استاندارد خرده آزمونها و بهره‌های مرکب حاصل شد.

ابزار آزمون

ابزار این پژوهش آزمون رشد زبان TOLD-P3[1] است. آزمون رشد زبان را نیوکامر و هامیل[2] ابداع کرده اند و حسن زاده و مینایی(۱۳۸۱) آن را با زبان فارسی انطباق داده و هنجاریابی کرده اند. در این آزمون اعتبار خرده آزمونهای آن، در ارتباط با دو منبع خطای نمونه‌گیری محتوایی و زمانی محاسبه‌شده است. خطای نمونه‌برداری محتوایی (اعتبار همسانی درونی)، که به میزان قابل‌توجهی به درجهٔ همگنی میان مواد یک آزمون ارتباط دارد با استفاده از روش ضریب آلفای کرونباخ موردبررسی قرار گرفته (α=۰/۹۶) و محاسبه شده است. خطای ناشی از نمونه‌گیری زمانی، که به میزان ثبات عملکرد فرد در آزمون در طول زمان اشاره دارد، با استفاده از روش آزمون–بازآزمون موردمطالعه قرار گرفته و اعتبار آن ۰/۸۸ محاسبه شده است. پایایی کلی آزمون Told –p3 محاسبه‌شده، ۰/۹۲ است(حسن‌زاده، مینایی،۱۳۸۱). این آزمون بر اساس یک مدل دو بعدی تنظیم شده است: در یک بعد آن مختصات زبان شناختی با مؤلفه‌های معناشناسی، نحو و واجشناسی قرار دارد و بعد دیگر آن را نظامهای زبان شناختی با مهارتهای گوش کردن، سازماندهی و صحبت کردن تشکیل داده است. این آزمون عبارت از ۹ خرده آزمون شامل واژگان تصویری، درک دستوری، تمایزگذاری کلمه، واژگان ربطی، تقلید جمله، تحلیل واجی، واژگان شفاهی، تکمیل دستوری و تولید کلمه است. مختصهٔ معنا شناسی که به رابطهٔ زبان و تفکر توجه دارد شامل خرده آزمونهای واژگان تصویری، واژگان ربطی و واژگان شفاهی است. مختصهٔ نحوی که به ساختار زبان می ردازد شامل سه خرده آزمون درک دستوری، تقلید جمله و تکمیل دستوری است .مختصهٔ واجشناسی که به نظام آوایی زبان می‌پردازد با سه خرده آزمون تمایزگذاری کلمه، تحلیل واجی و تولید کلمه سنجیده می‌شود (نیوکامر و هامیل،۱۹۹۸). در این پژوهش مهارتهای گوش دادن، سازماندهی، صحبت کردن و نیز مؤلفه‌های نحو و معناشناسی همراه با ۶ خرده آزمون آن مورد بررسی قرار گرفت. پایایی کلی آزمون با استفاده از روشهای آلفای کرونباخ= ۰/۹۳، (λ_2) گاتمن = ۰/۹۶، روش دونیم کردن =۱/۰۰ و اعتبار پژوهش حاضر از نوع اعتبار سازه‌ای آزمون است که با روشهای آلفای طبقه‌بندی‌شده= ۰/۹۸ ، ضریب تتا (θ) = ۰/۸۵، ضریب اومگا (Ω) = ۰/۸۴ محاسبه شده است. در این تحقیق، برای تجزیه و تحلیل اطلاعات از آمار توصیفی و

1. Test Of Language Development - Intermediate
2. Newcomer & Hammill

[Downloaded from qjfr.ir on 2026-09-06]
[DOR: 20.1001.1.26766728.1395.13.2.4.0]

استنباطی استفاده شده است و در بخش آمار توصیفی با بهره‌گیری از اطلاعات میانگین، انحراف استاندارد، جدول، نمودار و در بخش آمار استنباطی با استفاده از آزمون آماری تحلیل واریانس چند متغیره، میانگین و سطح معناداری نتایج تحلیل شده است. به منظور محاسبهٔ عملیات آماری فوق نیز از نرم افزار SPSS18 استفاده شده است.

یافته‌های پژوهش

نتایج تحلیل توصیفی نمرات آزمون زبان گفتاری در جدول شماره ۱ تشریح شده است. همان‌طور که در این جدول مشاهده می‌شود، بین میانگین نمرات پیش‌آزمون و پس‌آزمون در دو گروه آزمایش و کنترل، تفاوت وجود دارد. میانگین پس‌آزمون گروه آزمایش بالاتر از میانگین پس‌آزمون گروه کنترل است و این نشان از تأثیر معنادار اجرای آزمون روی گروه آزمایش است. با توجه به آنچه در نمودار شماره ۱ مشاهده می‌شود، میانگین ۶ خرده آزمون زبان گفتاری در گروه آزمایش بیشتر از گروه گواه است.

جدول ۱. میانگین و انحراف استاندارد گروه آزمایش و کنترل

مهارت	نوع آزمون	گروه	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد
زبان گفتاری	پیش آزمون	آزمایش	۳۰	۱۲۲/۸۰	۱۰/۷۳
		کنترل	۳۰	۱۱۸/۹۶	۱۲/۵۷
		کل	۶۰	۱۲۰/۸۸	۱۱/۷۵
	پس آزمون	آزمایش	۳۰	۱۴۴/۳۰	۱۰/۲۱
		کنترل	۳۰	۱۱۹/۰۰	۱۲/۵۰
		کل	۶۰	۱۳۱/۶۵	۱۷/۰۵

نمودار ۱. میانگین خرده آزمونهای رشد زبان گفتاری برای گروه گواه و آزمایش

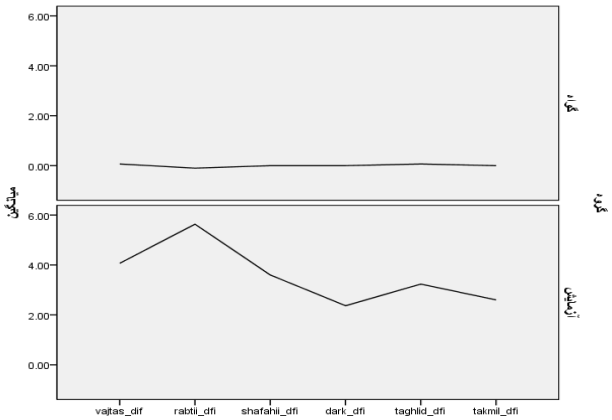

[Downloaded from qjfr.ir on 2026-09-06]
[DOR: 20.1001.1.26766728.1395.13.2.4.0]

یافته‌های به دست آمده از تجزیه و تحلیل آمار استنباطی در قالب جدولهای ۲تا ۱۳ به شرح زیر ارائه می شوند. براساس نتایج جدول ۲، سطح معناداری $p<۰/۰۵$ است بنابراین، فرض صفر رد و فرض اول پژوهش تأیید می‌شود. به عبارت دیگر، با سطح اطمینان ۹۹ درصد می‌توان گفت فعالیتهای زبان‌آموزی بر رشد زبان گفتاری کودکان پیش‌دبستانی تأثیر مثبت و معنادار داشته است.

جدول ۲. نتایج آزمونهای چند متغیره زبان گفتاری

متغیر(زبان گفتاری)	ارزش	F	df فرضیه	dfخطا	سطح معناداری	مجذور اتا
رد پیلایی	۰/۸۴	۴۷/۱۰	۶/۰۰	۵۳/۰۰	۰/۰۰	۰/۸۴
لامبدای ویلکز	۰/۱۵	۴۷/۱۰	۶/۰۰	۵۳/۰۰	۰/۰۰	۰/۸۴
T هتلینگ	۵/۳۳	۴۷/۱۰	۶/۰۰	۵۳/۰۰	۰/۰۰	۰/۸۴
ϴ ری	۵/۳۳	۴۷/۱۰	۶/۰۰	۵۳/۰۰	۰/۰۰	۰/۸۴

جدول ۳. اثر تعاملی متغیر دوم (مؤلفهٔ معناشناسی)

منبع	مجموع مجذورات نوع III	درجه آزادی	میانگین مجذورات	نسبت F	سطح معناداری	مجذور اتا
گروه معناشناسی	۲۶۶۶/۶۶	۱	۲۶۶۶/۶۶	۱۱۷/۷۷	۰/۰۰	۰/۶۷

براساس آنچه در جدول شماره ۳ ارائه شده اثر تعاملی گروه، پس‌آزمون بر مؤلفه بررسی شده است. با توجه به سطح آلفای اصلاح‌شده بونفرنی و سطح معناداری $P<۰/۰۰۱$، اثر تعاملی ازنظر آماری معنادار است و فرض صفر رد و فرضیه دوم پژوهش تأیید می‌شود و با سطح اطمینان ۹۹ درصد می‌توان گفت که فعالیتهای زبان‌آموزی بر رشد معناشناسی کودکان پیش‌دبستانی تأثیر مثبت و معنادار داشته است.

جدول ۴.اثر تعاملی متغیر سوم(واژگان تصویری)

منبع متغیر وابسته	مجموع مجذورات نوع III	درجه آزادی	میانگین مجذورات	نسبت F	سطح معناداری	مجذور اتا
واژگان تصویری	۲۴۰/۰۰	۱	۲۴۰/۰۰۰	۳۶/۶۵	۰/۰۰	۰/۳۸

براساس آنچه در جدول جدول شماره ۴ ارائه شده اثر تعاملی اختلاف گروه، بر متغیر واژگان تصویری بررسی شده است. با توجه به سطح آلفای اصلاح‌شده بونفرنی و سطح معناداری $P<۰/۰۰۱$، اثر تعاملی ازنظر آماری معنادار است و فرض صفر رد و فرض سوم پژوهش تأیید می‌شود و با سطح اطمینان ۹۹ درصد می‌توان گفت که تأثیر فعالیتهای زبان‌آموزی بر رشد واژگان تصویری کودکان پیش‌دبستانی مثبت و معنادار است.

[Downloaded from qjfr.ir on 2026-09-06]

[DOR: 20.1001.1.26766728.1395.13.2.4.0]

جدول ۵. اثر تعاملی متغیر چهارم(واژگان ربطی)

منبع متغیروابسته	مجموع مجذورات نوع III	درجه آزادی	میانگین مجذورات	نسبت F	سطح معناداری	مجذور اتا
واژگان ربطی	۴۹۳/۰۶	۱	۴۹۳/۰۶	۱۲۵/۶۱	۰/۰۰	۰/۶۸

براساس آنچه در جدول شماره ۵ ارائه شده اثر تعاملی اختلاف گروه، بر متغیر واژگان ربطی بررسی شده است. با توجه به سطح آلفای اصلاح‌شده بونفرنی و سطح معناداری P<۰/۰۰۱، فرض صفر رد و فرضیه چهارم پژوهش تأیید می‌شود و با سطح اطمینان ۹۹ درصد می‌توان گفت که فعالیتهای زبان‌آموزی بر رشد واژگان ربطی کودکان پیش‌دبستانی تأثیر مثبت و معنادار دارند.

جدول ۶. اثر تعاملی متغیر پنجم (واژگان شفاهی)

منبع متغیر وابسته	مجموع مجذورات نوع III	درجه آزادی	میانگین مجذورات	نسبت F	سطح معناداری	مجذور اتا
واژگان شفاهی	۱۹۴/۴۰	۱	۱۹۴/۴۰	۴۱/۸۸	۰/۰۰	۰/۴۱

بر اساس آنچه در جدول شماره ۶ ارائه شده اثر تعاملی اختلاف گروه، بر متغیر واژگان شفاهی بررسی شده است. با توجه به سطح آلفای اصلاح‌شده بونفرنی و با توجه به سطح معناداری p<۰/۰۰۱ فرض صفر رد و فرضیه پنجم پژوهش تأیید می‌شود و با سطح اطمینان ۹۹ درصد می‌توان گفت که فعالیتهای زبان‌آموزی بر رشد واژگان شفاهی کودکان پیش‌دبستانی تأثیر مثبت و معنادار دارند.

جدول ۷. اثر تعاملی متغیر ششم (مهارت نحو)

منبع متغیر وابسته	مجموع مجذورات نوع III	درجه آزادی	میانگین مجذورات	نسبت F	سطح معناداری	مجذور اتا
مهارت نحو	۹۹۲/۲۶	۱	۹۹۲/۲۶	۱۳۶/۱۶	۰/۰۰	۰/۷۰

براساس آنچه در جدول ۷ ارائه شده اثر تعاملی گروه، پس‌آزمون مهارت نحو بررسی شده است. با توجه به سطح آلفای اصلاح‌شده بونفرنی و باتوجه به سطح معناداری P<۰/۰۰۱، اثر تعاملی ازنظر آماری معنادار بوده و فرض صفر رد و فرضیه ششم پژوهش تأیید می‌شود. چنین استنتاج می‌شود که فعالیتهای زبان‌آموزی بر رشد مهارت نحو کودکان پیش‌دبستانی تأثیر مثبت و معنادار دارند

[Downloaded from qjfr.ir on 2026-09-06]
[DOR: 20.1001.1.26766728.1395.13.2.4.0]

جدول ۸. اثر تعاملی متغیر هفتم(مهارت درک دستوری)

منبع متغیر وابسته	مجموع مجذورات نوع III	درجه آزادی	میانگین مجذورات	نسبت F	سطح معناداری	مجذور اتا
درک دستوری	۸۴/۰۱	۱	۸۴/۰۱	۱۸/۶۷	۰/۰۰	۰/۲۴

براساس آنچه در جدول ۸ ارائه شده اثر تعاملی گروه، بر مهارت درک دستوری بررسی شده است. با توجه به سطح آلفای اصلاح‌شده بونفرنی و با توجه به سطح معناداری P<۰/۰۰۱، فرض صفر رد و فرضیه هفتم پژوهش تأیید می‌شود و با سطح اطمینان ۹۹ درصد می‌توان گفت فعالیتهای زبان‌آموزی بر رشد مهارت درک دستوری کودکان پیش‌دبستانی تأثیر مثبت و معنادار داشته است

جدول ۹. اثر تعاملی متغیر هشتم (مهارت تقلید جمله)

منبع متغیر وابسته	مجموع مجذورات نوع III	درجه آزادی	میانگین مجذورات	نسبت F	سطح معناداری	مجذور اتا
تقلید جمله	۱۵۰/۱	۱	۱۵۰/۴۱	۷۰/۷۹	۰/۰۰	۰/۵۵

براساس آنچه در جدول ۹ ارائه شده اثر تعاملی گروه، بر مهارت تقلید جمله بررسی شده است. با توجه به سطح آلفای اصلاح‌شده بونفرنی و باتوجه به نتیجه P<۰/۰۰۱، فرض صفر رد و فرضیه هشتم پژوهش تأیید می‌شود و با سطح اطمینان ۹۹ درصد می‌توان گفت که فعالیتهای زبان‌آموزی بر رشد مهارت تقلید جمله کودکان پیش‌دبستانی تأثیر مثبت و معنادار داشته است.

جدول ۱۰.اثر تعاملی متغیر نهم(مهارت تکمیل دستوری)

منبع متغیر وابسته	مجموع مجذورات نوع III	درجه آزادی	میانگین مجذورات	نسبت F	سطح معناداری	مجذور اتا
تکمیل دستور ی	۱۰۱/۴۰۰	۱	۱۰۱/۴۰۰	۵۱/۹۵	۰/۰۰	۰/۴۷

براساس آنچه در جدول ۱۰ ارائه شده اثر تعاملی گروه، بر مهارت تکمیل دستوری بررسی شده است. با توجه به سطح آلفای اصلاح‌شده بونفرنی و با توجه به نتیجه P<۰/۰۰۱، فرض صفر رد و فرضیه نهم پژوهش تأیید می‌شود و در سطح اطمینان ۹۹ درصد می‌توان گفت که فعالیتهای زبان‌آموزی بر رشد مهارت تکمیل دستوری کودکان پیش‌دبستانی تأثیر مثبت و معنادار دارند.

جدول ۱۱. اثر تعاملی متغیر دهم (مهارت گوش دادن)

منبع متغیر وابسته	مجموع مجذورات نوع III	درجه آزادی	میانگین مجذورات	نسبت F	سطح معناداری	مجذور اتا
گوش دادن	۶۰۸/۰۱	۱	۶۰۸/۰۱	۴۱/۶۲	۰/۰۰	۰/۴۱

[Downloaded from qjfr.ir on 2026-09-06]

[DOR: 20.1001.1.26766728.1395.13.2.4.0]

بر اساس آنچه در جدول ۱۱ ارائه شده اثر تعاملی گروه، بر مهارت گوش دادن بررسی شده است. با توجه به سطح آلفای اصلاح‌شده بونفرونی و سطح معناداری$P<۰/۰۰۱$، فرض صفر رد و فرضیه دهم پژوهش تأیید می‌شود و چنین استنتاج می‌شود که تأثیر فعالیتهای زبان‌آموزی بر رشد مهارت گوش دادن کودکان پیش‌دبستانی مثبت و معنادار بوده است.

جدول ۱۲. اثر تعاملی متغیر یازدهم (مهارت سازماندهی)

منبع متغیر وابسته	مجموع مجذورات نوع III	درجه آزادی	میانگین مجذورات	نسبت F	سطح معناداری	مجذور اتا
سازماندهی	۱۱۸۸/۱۵	۱	۱۱۸۸/۱۵	۱۹۳/۳۴	۰/۰۰	۰/۷۶

جدول شماره ۱۲ نشان می‌دهد که با توجه به سطح آلفای اصلاح‌شده بونفرنی و سطح معناداری $P<۰/۰۰۱$، در مهارت سازماندهی تأثیر مثبت و معنادار وجود دارد، لذا فرض صفر رد و فرضیه یازدهم پژوهش تأیید می‌شود. به عبارت دیگر در این پژوهش با اطمینان ۹۹ درصد می‌توان گفت فعالیتهای زبان‌آموزی بر رشد مهارت سازماندهی کودکان پیش‌دبستانی تأثیر معنادار داشته است.

جدول ۱۳. اثر تعاملی متغیر دوازدهم (مهارت صحبت کردن)

منبع متغیر وابسته	مجموع مجذورات نوع III	درجه آزادی	میانگین مجذورات	نسبت F	سطح معناداری	مجذور اتا
صحبت کردن	۵۷۶/۶۰	۱	۵۷۶/۶۰	۸۶/۴۶	۰/۰۰	۰/۵۹

جدول شماره ۱۳ نشان می‌دهد که با توجه به سطح آلفای اصلاح‌شده بونفرنی و سطح معناداری $P<۰/۰۰۱$، در مهارت صحبت کردن تأثیر مثبت و معنادار وجود داشته است. بنابراین، فرض صفر رد و فرضیه دوازدهم پژوهش نیز تأیید می‌شود و با اطمینان ۹۹ درصد می‌توان گفت که فعالیتهای زبان‌آموزی بر رشد مهارت صحبت کردن کودکان پیش‌دبستانی تأثیر معنادار داشته است.

بحث و نتیجه گیری

برنامه‌های آموزشی در مقطع پیش دبستان بسیار مفید و ضروری است، زیرا همان گونه که در مقاطع مختلف تحصیلی واحدهای درسی وجود دارد، در دوره پیش دبستانی نیز واحدهای کار گنجانده شده است. در این مقطع آموزشها با هدف انتقال مفاهیم ریاضی، دینی و زبان آموزی ارائه می‌شوند. برنامه‌های این دوره به‌گونه‌ای تنظیم شده اند که زمینه‌های مناسبی را برای رشد در تمامی

[Downloaded from qjfr.ir on 2026-09-06]
[DOR: 20.1001.1.26766728.1395.13.2.4.0]

جنبه‌های جسمی، اجتماعی، عاطفی، شناختی، به ویژه رشد زبان فراهم می‌آورند. نقش برنامه‌های این مراکز آماده کردن کودکان برای دوره ابتدایی و مبنایی برای رشد خواندن، نوشتن و حساب کردن است و همچنین انضباط درونی را در کودکان بهبود می‌بخشند(پیری و ادیب، ۱۳۸۸). آموزشهایی که در این مراکز به کودکان ارائه می‌شوند می‌توانند به طور غیر مستقیم زمینه را برای رشد شخصیت و پرورش ذهنی و خلاقیت کودکان فراهم کنند. در این بخش به بررسی و مقایسهٔ پژوهش حاضر با پژوهشهای پیشین پرداخته شده است و یافته‌های جدید پژوهش تشریح شده است. در این پژوهش از میان ابزارهای آموزش زبان آموزی از فلش کارتهای مخصوص، شعر و داستان، نمایش، بحث و گفتگو و کتابهای مصوری که در مراکز خصوصی به طور همزمان استفاده نمی شدند به منزلهٔ ابزار اصلی پژوهش بهره‌گیری شد. این ابزارها با اجرایی متمایز از آنچه به شیوه مرسوم در پیش دبستان گروه آزمایش انجام می شد آموزش داده شده است. در این تکنیک فرصت اظهارنظر برای یکایک کودکان در نظر گرفته شد. هنگامی که در تحقیق حاضر، گروه آزمایش مورد آموزش قرار گرفت در این میان کودکانی که از هم‌صحبتی و همبازی شدن با همسالان خود کناره گیری می‌کردند، نقشی پررنگ تر از پیش ایفا کردند و داوطلبانه خواستار اجرای نقش و ابراز نظر در جمع شدند، به گونه ای که در ارزیابی رشد مهارتهای زبانی این کودکان اختلاف میانگین نمرات به وضوح مشاهده شد. به طوری که میانگین نمرات گروه آزمایش در پیش آزمون مهارتهای رشد زبان گفتاری آزمون Told-P3 با توجه به جدول آمار توصیفی ۱۲۲/۸۰ بود، اما در پس آزمون همین گروه ۱۴۴/۳۰ می باشد؛ در حالی که در میانگین نمرات پیش آزمون وپس آزمون گروه کنترل که تحت شرایط آموزش قرار نداشتند، تفاوت چندانی مشاهده نشد. به عبارت دیگر با توجه به سطح معناداری ۰/۰۰ نتایج پژوهش نشان داد که همهٔ کودکان گروه آزمایش در مهارتهای واژگانی (شفاهی، ربطی، دستوری) و مهارتهای دستوری (درک دستوری، تقلید جمله، تکمیل دستوری) عملکرد بالاتری نسبت به قبل ازخود نشان دادند. این تفاوت ناشی ازکارایی شیوه آموزش و اجرای همزمان ۵ فعالیت زبانی است. می‌توان چنین نتیجه گرفت که هرچه امکان فعالیت در بافت آموزش مهارتهای زبانی بیشتر فراهم گردد کودک در گفتار کاراتر می‌شود به طوری که در همهٔ پژوهشهای پیشین اندازه اثرمیانگین آزمونها مقدار کمتری را نشان داده است. مثلاً سبزه (۱۳۸۵) که به بررسی تأثیر فعالیتهای زبان آموزی بر رشد گفتاری کودکان پایه اول ابتدایی پرداخته اندازه اثر میانگین نمرات استاندارد زبان گفتاری را در پس‌آزمون پژوهش خود در میان پسران پیش دبستانی گذرانده ۷۶/۵۴ و در میان دختران پیش دبستانی گذرانده ۵/ ۷۸ نشان داده است. مظفری(۱۳۸۶) و

[Downloaded from qjfr.ir on 2026-09-06]

[DOR: 20.1001.1.26766728.1395.13.2.4.0]

جعفری(۱۳۹۰) نیز در پژوهشهای خود برای نقش بازی بر رشد زبان آموزی کودکان به ترتیب اندازه اثر ۶۷ و۶۰ را به دست آورده اند. پژوهش روحی و بهنام هشجین(۱۳۹۲) نیز تأثیر آموزشهای پیش دبستانی را بر رشد زبان شفاهی کودکان بررسی و میانگین نمرات استاندارد زبان گفتاری پسران پیش دبستانی رفته ۷۰ ودختران را ۷۶ به دست آورده اند. همهٔ تحقیقاتی که در بخش پیشینه به تفضیل آمده و همسو با پژوهش حاضر هستند، نشان دادند که بهره‌گیری از فعالیتهای زبان‌آموزی منجر به رشد و تقویت مهارتهای زبان گفتاری کودکان می‌شود. فارغ از تأثیر بسیار زیاد این آموزشها، این نکته را یادآور می‌شود که حضور کودکان در دورهٔ پیش دبستانی به تنهایی تضمین کنندهٔ موفقیتهای گفتاری کودکان نیست و متغیرهای بسیاری در این امر دخالت دارند که از جمله آنها می توان به عواملی مانند سطح سواد و تعامل والدین با کودک، تک فرزندی یا چندفرزند بودن خانواده و... اشاره نمود.

پیشنهادهای پژوهش

- پیشنهاد می‌شود در مراکز پیش دبستانی خصوصی بر اجرای فعالیتهایی مانند قصه گویی، نمایش خلاق، بحث و گفتگو، شعرخوانی و بازی تاکید بیشتری شود، زیرا در تقویت مهارتهای زبانی کودکان تاثیری بسزا می‌گذارد.
- با توجه به اهمیت رشد یکپارچه و همه جانبه کودکان در تقویت زبان آموزی فرصتهای بسیار برای گفت و شنود کودکان پیش دبستانی فراهم آید که با یکدیگر در گروههای کوچک و بزرگ به گفت و گو و بازی بپردازند تا از این طریق مهارتها و گنجینه واژگانی خود را بهبود بخشند.
- با توجه به اینکه نظام برنامه درسی و آموزشهای مقطع پیش دبستان غیرمتمرکز است، پیشنهاد می‌شود به منظور یکپارچه سازی آموزشها برای بهبود مهارتهای زبانی کودکان این مقطع، مراکز پیش دبستانی خصوصی از ابزارهای آموزشی مانند فلش کارتهای مخصوص داستان، شعر و بازی استفاده کنند.

[Downloaded from qjfr.ir on 2026-09-06]

[DOR: 20.1001.1.26766728.1395.13.2.4.0]

منابع

بازرسان سلطنتی انگلیس. (۱۳۷۵) . *آموزش پیش دبستان و دبستان*، (ترجمه قاسم قاضی). تهران: نشر جهاد دانشگاهی.

برک، لورا ای. (۱۳۸۶). *روانشناسی رشد*، (ترجمهٔ یحیی سیدمحمدی). تهران: ارسباران.

پرکار، صدیقه. (۱۳۸۲). تأثیر قصه گویی در روند آموزشی، تربیتی و درمانی کودک. *ماهنامه پیوند*، شماره۲۲۱، ۱۸-۲۳.

پیری، رباب و ادیب، یوسف. (۱۳۸۸). الگوی بهینه برنامه درسی برای دوره پیش دبستان. *فصلنامه علوم تربیتی*، ۲(۵)، ۸۲-۵۳.

جعفری، مریم. (۱۳۸۹). *بررسی چگونگی تأثیر نمایش خلاق بر رفتار کودکان پیش دبستانی*. پایان نامه کارشناسی ارشد رشته مشاوره، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد رودهن.

روحی، افسر و بهنام هشجین، علی. (۱۳۹۲). تأثیر آموزش های پیش از دبستان بر رشد مهارتهای شفاهی زبان فارسی کودکان ترک زبان و پیشرفت تحصیلی آنان در پایان سال سوم ابتدایی. *فصلنامه نوآوری های آموزشی*، ۱۲(۴۶)، ۱۶۷-۱۷۵.

زندی، بهمن. (۱۳۸۳). *زبان آموزی*. تهران: سمت.

سبزه، بتول. (۱۳۸۵). *بررسی تأثیر فعالیتهای زبان آموزی دوره پیش دبستانی بر رشد زبان گفتاری دانش آموزان پایه اول ابتدایی منطقه ۱۵ تهران در سال تحصیلی ۸۵-۸۴* پایان نامه کارشناسی ارشد رشته آموزش پیش دبستان، دانشگاه علامه طباطبایی.

سعادت امینی، مسعود. (۱۳۸۸). *تأثیر بازی های آموزشی زبان آموزی کودکان پیش دبستانی شهرستان طبس در سال تحصیلی۸۸-۸۷*. پایان نامه کارشناسی ارشد رشته آموزش زبان فارسی، دانشگاه پیام نورتهران.

شاهسواری، مرضیه. (۱۳۹۴). *نقش رسانه ها، تعاملات یادگیرندگان باهم، محیط بر رشد زبان کودکان*. پایان نامه کارشناسی ارشددانشگاه فرهنگیان زینب کبری (س).

شعاری نژاد، علی اکبر. (۱۳۷۸). *روان شناسی رشد*. تهران: نشر اطلاعات.

عصاره، فریده؛ طاهری، حسن، یاسینی، زهرا و لرستانی، فریبرز. (۱۳۹۱). *راهنمای برنامه و فعالیت های آموزش و پرورش دوره پیش دبستان*. تهران: سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزش.

کاکیا ،لیدا. (۱۳۸۸). بررسی تأثیر آموزش قبل از دبستان بر درک مطلب و سرعت خواندن در پایه اول ابتدایی مدارس قم در سال تحصیلی ۸۵-۸۴ *نشریه مدارس کارآمد*، ۴(۷)، ۱۰۴-۱۱۱.

کریمیاه، علی اکبر. (۱۳۸۷). *بررسی و تحلیل سرفصل ها و مباحث و برنامه های آموزش پیش دبستان در کشور های ایران، استرالیا، کانادا و بریتانیا*. پایان نامه کارشناسی ارشد رشته علوم تربیتی، دانشگاه علامه طباطبایی.

کول، ونیتا. (۱۳۹۰). *برنامه آموزش و پرورش در دوره پیش از دبستان*، (ترجمه فرخنده مفیدی). تهران: سمت.

مجیب، فرشته؛ انگجی، لیلا؛ سینایی، نیره و معافی، محمود. (۱۳۹۱). *فعالیت های آموزشی پیش دبستان*. تهران: دفتر برنامه ریزی وتالیف آموزش فنی وحرفه ای و کاردانش وزارت آموزش و پرورش.

مشکوه الدینی، مهدی. (۱۳۸۰). رشد زبان و فرضیه های زبان آموزی کودک. *مجله دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه تهران*، شماره ۱۵۸-۱۵۹،ص۲۶۳-۲۸۶.

[Downloaded from qjfr.ir on 2026-09-06]

[DOR: 20.1001.1.26766728.1395.13.2.4.0]

مظفری،کمال. (۱۳۸۶). *بررسی تأثیر بازی آموزشی بر زبان آموزی کودکان پیش دبستانی شهرستان روانسر در سال تحصیلی۸۶-۸۵* پایان نامه کارشناسی ارشد رشته آموزش و پرورش پیش دبستانی، دانشگاه علامه طباطبایی.

مفیدی، فرخنده. (۱۳۷۲). *آموزش و پرورش پیش دبستان*. تهران: انتشارات دانشگاه پیام نور.

مفیدی، فرخنده و سبزه، بتول. (۱۳۸۷). تأثیر فعالیتهای زبان آموزی دوره پیش دبستانی بر رشد زبان گفتاری دانش‌آموزان پایه اول ابتدایی. *فصلنامه مطالعات برنامه درسی*،۳ (۱۰)، ۱۳۰- ۱۵۳.

مک شین، جان و داکرل. جولی. (۱۳۷۶). *رویکردی شناختی به مشکلات یادگیری کودکان*، (ترجمه عبدالجواد احمدی و محمدرضا اسدی). تهران: انتشارات رشد.

نجف آباد وردی، آذر. (۱۳۶۴). *یادگیری زبان و رشد واژگان کودک*. تهران: انتشارات جهاد دانشگاهی.

نوروزی، گیسو. (۱۳۸۸). نوآوری و فعالیتهای خلاق، برنامه زبان آموزی . *فصلنامه آموزه*، ۱۰ (۲۷)، ۵۳-۶۱.

نیوکامر، فلیس و هامیل، دونالد. (۱۹۹۸). *آموزش رشد زبان Told-p3*، (انطباق و هنجاریابی سعید حسن زاده و اصغر مینایی، ۱۳۸۱). تهران: انتشارات سازمان آموزش و پرورش استثنایی.

وکیلیان، منوچهر. (۱۳۸۱). *روش ها و فنون تدریس*. تهران: نشر پیام نور.

وهاب، مریم؛ شهیم، سیما؛ جعفری، سلیمه و اوریادی زنجانی، محمدمجید. (۱۳۹۱). بررسی رابطه بین مهارتهای اجتماعی و رشد زبان دریافتی در کودکان ۴ تا ۶ سال فارسی زبان. *پژوهش در علوم توانبخشی*، ۸ (۳)، ۴۵۴-۴۶۵

Carroll, D.W. (2007). *Psychology of language* (5th ed.). Belmont, California: Wadsworth Publishing.

Currie, J. (2001). Early childhood education programs. *Journal of Economic Perspectives*, *15*(2), 213-238.

Danan, M. (2004). *Captioning and subtitling: Undervalued language strategies*. *Meta*, *49*(1), 67-77.

Dickinson, D.K., & Tabors, P.O. (Eds.) (2001). *Beginning literacy with language: Young children learning at home and school.* Baltimore, MD: Brookes Publishing.

Dockrell, J., & Lindsay, G. (1998). The way in which speech and language difficulties impact on children's access to curriculum. *Child Language Teaching and Therapy*, 14, 117-133.

Er, S., Arbal, N., & Biçakçi, M.Y. (2013). Identifying the relationship between children's language skills and parent's self –efficacy in story reading. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, *93*, 1269-1274.

Erbay, F., & Dogru, S. (2010). The effectiveness of creative drama education on the teaching of social communication skills in mainstreamed students. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, *2*(2), 4475–4479.

Galindo, C. (2010). English language learners' math and reading achievement trajectories in the elementary grades. In E. Gracia & E. Frede (Eds.), *Young English language learners: Current research and emerging directions for practice and policy* (pp. 42–58). New York, NY: Teachers College Press.

Gallagher, T.M. (1993). Language skill and the development of social competence in school-age children. *Language, Speech, and Hearing Services in Schools*, *24*(4), 199-205.

[Downloaded from qjfr.ir on 2026-09-06]

[DOR: 20.1001.1.26766728.1395.13.2.4.0]

Honsel, E. (2008). *Creative drama in education*. Longman Publishing, THS/EDU, 412-413.

Lavy, V., Silva, O., & Weinhardt, F. (2009). *The good, the bad and the average: Evidence on the scale and nature ability peer effects in schools.* NBER Working paper 15600, National Bureau of Economic Research, Cambridge, MA, USA.

Mousavi, F., & Gholami, J. (2014). Effects of watching flash stories with or without subtitle and reading subtitles on incidental vocabulary acquisition. *Journal of Procedia Social and Behavioral Sciences*, 98, 1273-1281.

O'connor, C., & Stagnitti, K. (2011). Play, behavior, language and social skills: The comparison of a play and a non-play intervention within a specialist school setting. *Research in Developmental Disabilities, 32*(3), 1205-1211.

Thompson, G., & Evans, H. (2005). *Thinking it through: Linking language skills, thinking skills and drama*. London: Fulton.

[Downloaded from qjfr.ir on 2026-09-06]

[DOR: 20.1001.1.26766728.1395.13.2.4.0]